



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 29079-02-21 ז' נ' ע'

לפני כבוד השופטת אספרנצה אלון

בעניין:

1. ע', יליד 2017

2. א', ילידת 2019

באמצעות אפוטרופוס לדין עו"ד עמית לוי

(להלן: "הקטינים")

ובעניין:

1. א.ז.

2. ש.ז.

באמצעות עוה"ד יוסי נקר

(להלן: "המערערים")

נגד

ובעניין:

1. עו"ס לחוק הנוער

2. היועץ המשפטי לממשלה

ע"י ב"כ עוה"ד נסרין נאסראלדין נאשף ואח'

מהלשכה המשפטית

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

(להלן: "המשיבים")

פסק דין

לפני הודעת ערעור על החלטת בית המשפט לנוער בחיפה (כב' השופטת הבכירה עדנה בן לוי) מיום 24.11.2020 בתנ"ז 3627-11-19 (להלן: "בימ"ש קמא"), בו הוכרזו הקטינים ע' ו-א' (להלן: "הקטינים") כקטינים נזקקים, וכן ערעור על החלטת בית משפט קמא על דרכי הטיפול מיום 14.01.2021, שעיקרה הארכת צו המשמורת לע' במשפחת אומנה למשך שנה, והארכת צו המשמורת של א' בחודשיים (להלן: "החלטת בימ"ש קמא").

המחלוקת

1. הקטינים בהם עסקינן הינם ע' – יליד 2017, וא' – ילידת 2019 (להלן: "הקטינים").
2. בתיק שהתנהל בבית משפט קמא ביקשה עו"ס לפי חוק הנוער להכריז על הקטינים כקטינים נזקקים. עילות הנזקקות הן אי יכולת המערערים לספק לקטינים את צרכיהם והחשש לפגיעה בשלומם של הקטינים לפי סעיף 2(2)(6) לחוק הנוער (טיפול והשגחה) תש"ך-1960 (להלן: "חוק הנוער").
3. המערערים טענו כי לא קמה עילת נזקקות, שכן אין כל פסול בהורותם, מצב הקטינים טוב ואין סיבה להתערבות בעניינם. לא הייתה מחלוקת בין הצדדים בדבר אהבת המערערים את ילדיהם, אלא מחלוקת אך ורק לגבי מסוגלותם ההורית לספק את צרכי הקטינים למען יתפתחו באופן המיטבי.



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 29079-02-21 ז' נ' ע'

המשפחה ותמצית התשתית העובדתית

4. משפחת המערערים מוכרת מזה שנים למחלקת הרווחה על רקע קשיים בתפקודי הורי, הזנחה מתמשכת וחשיפת הקטינים לסיכון התפתחותי ופיזי.

5. למערערים ארבעה ילדים משותפים. למערערת שלושה ילדים נוספים. שניים מהילדים הם ממערכת זוגית עם אחיו של המערער. שניהם הוכרזו כקטינים נזקקים ונמצאים תחת צווי משמורת באומנה מזה שנים.

6. במסגרת הליך אחר עברה המערערת הערכת מסוגלות הורית יחד עם בן זוגה דאז. האבחון מצא כי המערערת מתפקדת ברמה שכלית בתחום הפיגור הקל. רמת תפקודה נמוכה בכל התחומים. ילדתה של המשיבה מהזוגיות האחרת הועברה לאימוץ. ילדיהם הגדולים של המערערים (א' ונ') הוכרזו כקטינים נזקקים בהסכמת המערערים והיו שנים תחת צו השגחה, עם תוכניות טיפול בקהילה הן לקטינים והן למשיבים.

7. בעקבות משבר עזב המערער את המערערת לבד עם שלושת הקטינים (א', נ' וע'), כשזו בהריון מתקדם. המערערת עברה עם הקטינים לגור ב*** יחד עם בני משפחתה הגרעינית. בהיותה שם נולדה הקטינה א'. בכל אותה תקופה המערער לא היה מעורב בחיי הקטינים. על הולדת א' נודע למערער מגורמי הרווחה.

8. בהיות הקטינים עם המערערת בעיר "ב" חלה הדרדרות קשה במצבם בשל העדר תפקוד של המערערת. ביום *** בשעות הבוקר המוקדמות נמצאו נ' בן הארבע וע' בן שנתיים ותשעה חודשים משוטטים ברחובות העיר, לבדם, כשאין איתם מבוגר אחראי. הם נמצאו ללא בגדים יחפים ורעבים. בעקבות כך הוצאו הקטינים א', נ' וע' בצו חירום ממשמורת המשיבים. לגבי א' ניתן צו משמורת זמני סמוך לאחר לידתה. במועד כלשהו חזרו המערערים לחיים משותפים, עזבו את העיר "ב" וכיום הם שבו לגור בעיר "ח".

9. בית משפט קמא קבע כי מתקיימות עילות נזקקות, ומשכך הקטינים הוכרזו כקטינים נזקקים לפי סעיף 2(2)(6) לחוק הנוער.

עיקרי טענות המערערים

10. החלטת בית משפט קמא ניתנה באספקלריה של הליך האימוץ, שכן ההחלטה מתבססת על הקביעה כי "אין ההורים יכולים להיות הורים טובים דיים לקטינים" (עמ' 35, פסקה 57 לפסק הדין קמא). אין לבית משפט לנוער סמכות לקבוע מהם "הורים טובים דיים".



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 29079-02-21 ז' נ' ע'

11. שגה בית משפט קמא עת יצר עילת נזקקות "יש מאין", הלקוחה מדיני האימוץ. הליך הנזקקות בעניין א' נוהל ככסות להליך האימוץ, ובכך שגה בית משפט קמא, וכן רשויות הרווחה, עת הוצאה הקטינה מידי הוריה, כאשר לא ניתנה להם הזדמנות של יום אחד לגדלה.

12. המדינה לא עמדה בנטל המוטל עליה להוכיח את היעדר כשירות ההורים, המערערים. לא הוכחה אלימות כלפי הקטינים, לא הוכח כי מצבם הרגשי התפתחותי של הקטינים הוזנח, כי דירת המשפחה הינה בגדר מפגע תברואתי, לא נמצאה אינדיקציה למסוכנות ההורים כלפי הקטינים, לא נקבע כי לאב או לאם היעדר כשירות פסיכיאטרית והקטינים לא היו במצבי מצוקה קשים בשום שלב. מכאן, לטענתם, לא מתקיימת מסת ראיות הנדרשת להכרזת נזקקות.

13. שגה בית משפט קמא עת התעלם מעדותה של ד"ר ו", אשר הכירה את הקטינים והמשפחה, והעידה כי להורים יכולת הורית אותה מימשו.

עיקר טענות המשיבים (ב"כ היועמ"ש והאפוטרופוס לדין)

14. מדובר בזוג הורים המוכרים לרשויות הרווחה בשל תפקודם הלקוי והחסר שפגע לאורך שנים בטובת ילדיהם והביא אותם לחיות בהזנחה מסכנת חיים.

15. המערערים אינם מצביעים על טעויות משפטיות שנפלו בהחלטת בית משפט קמא.

16. הערכת הראיות, העדויות וקביעת הממצאים העובדתיים מסורה הייתה בידי בית משפט קמא, שהתרשם מן העדים והראיות באופן בלתי אמצעי, ופסק בשאלות העובדתיות, לאחר הליך ארוך של שמיעת ראיות ולרבות עדויות המערערים.

17. הוכח בפני בית משפט קמא כי הקטינים נמצאים בסיכון ממשי ואין המערערים, האחראים עליהם, מסוגלים להשגיח עליהם ולדאוג להם. כל הפתרונות של סיוע בקהילה מוצו. בשל חוסר שיתוף הפעולה מצד המערערים לא תועיל כל עזרה שתיתן להם.

18. פסק הדין קמא עומד על בסיס איתן, ויש לדחות את הערעור.

דיון והכרעה:

19. דין הערעור להידחות.

20. כידוע, תפקידה של ערכאת הערעור אינו בחינה מחודשת, אלא להעביר תחת שבט ביקורת את פסק הדין של הערכאה הדיונית, תוך בחינה האם נפל בו פגם היורד לשורשו של עניין. אם לא



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 29079-02-21 ז' נ' ע'

נמצא פגם כזה, אל לה לערכאת הערעור להתערב בקביעת ממצאים עובדתיים וממצאי מהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים ויוצאי דופן, בהם נמצא כי המסכת העובדתית שנקבעה על ידי הערכאה הדיונית אינה מתקבלת על הדעת ואינה מתיישבת עם חומר הראיות (ע"פ 2694/09 פלוני נ' מדינת ישראל (23.6.2010), ע"פ 6020/07 גואטה נ' מדינת ישראל (30.11.2009), אין אנו עוסקים במקרה זה.

21. בפני בית משפט קמא נפרסה יריעה רחבה ומקיפה ממנה ניתן היה ללמוד לגבי מצבם של הקטינים, על אחיהם, על מצב המערערים ועל יכולת תפקודם כהורים. בפני בית משפט קמא הונחו מצבור ראיות אשר יש בהן די כדי להגיע למסקנה שכאמור הוכחה כדבעי- כי קיימת עילת נזקקות מובהקת כלפי הקטינים, כפי שקבע בית משפט קמא.

22. החלטת בימ"ש קמא נושאת 35 עמודים, והינה מפורטת ומנומקת. בפני בית משפט קמא ניצבו עדותם של עדים שונים ורבים מטעמה של עו"ס לפי חוק הנוער, עובדת סוציאלית שטיפלה במשפחה מדצמבר 2018 ועד פברואר 2019, סומכת מטעם הרווחה שהייתה אצל המערערים ממאי 2018 ועד אוקטובר 2018, מטפלת באומנות ועובדת במרכז "מעגלים" (מרכז להורים וילדים לגיל הרך), ששימשה כמדריכה ביתית בבית המערערים מספטמבר 2017, ביבליותרפיסטית במשרד החינוך שעבדה במשך שנה עם אחד מאחיי הקטינים בין החודשים אוקטובר 2017 ועד יוני 2018, עו"ס מטפלת משפחתית מוסמכת ופסיכותרפיסטית, שטיפלה באחד מאחיי הקטינים ובמערערים במעון יום שיקומי, הגנת והמנהלת של מעון ויצו ב*** לגבי תקופת היכרותה על אחד מאחיי הקטינים, העו"ס של המשפחה מחודש מרץ 2019 ועד היום, שכן המשפחה שהתגורר באותו הבניין בו התגוררה משפחת המערערים, מנהלת היחידה לשלום הילד עד סוף חודש ספטמבר 2019 ושהכירה את המשפחה בשנים 2015-2016, מנהלת יחידת האמהות בבית שבתאי לוי ורופאת ילדים מומחית המתמחה בהתפתחות הילד ובבעיות קשב וריכוז, שמכירה את המשפחה מסוף שנת 2017, וכן עדותם של המערערים.

23. מעדותם של אנשי הטיפול והחינוך שהיו בקשר עם המערערים כהורים לאחיי הקטינים, למד בית משפט קמא על התפקוד ההורי הלקוי של המערערים, על תוכניות טיפול רבות שיושמו ולא הביאו לשינוי, וכן על הנזקים להתפתחותם של אחיי הקטינים עקב מציאות חייהם.

24. מעדותם של גורמי הטיפול בית משפט קמא למד על הרצון כן מטעמים לסייע למערערים לשפר את הורותם ולאפשר להם לגדל את ילדיהם, עם זאת, היו קשיים רבים ביישום תוכניות הטיפול והיה צורך לשוב ולחזר אחרי המערערים ולגייסם. גורמי הרווחה ניסו לעשות הכל על מנת שהקטינים יגדלו במשמורת ההורים. שוב ושוב גובשו תוכניות טיפול ונעשו ניסיונות לגייס אליהן את ההורים על אף קשיי התפקוד הרבים.



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 29079-02-21 ז' נ' ע'

25. בית משפט קמא לא התעלם מעדותה של ד"ר ו" (פסקה 31 לפסק דין קמא). עדותה שפכה אור חיובי ביחס למערערים, עם זאת, ניכר כי התרשמותה מבוססת על הכרותה אותם בביקורים במרפאה. היינו, התרשמות נקודתית בלבד. וכן, ד"ר ו" לא נתנה מענה בעדותה לשיפור המשמעותי בהתפתחותו של אחד מאחי הקטינים בכל התחומים דווקא במרכז החירום ולא הייתה מודעת לנזקים גופניים שנגרמו לקטינים בהיותם במשמורת ההורים שהצריכו לעיתים אשפוז בבית חולים. כך עולה מתוך פסק דינו של בית משפט קמא.

26. בית משפט קמא התייחס לעדותה של המערערת, ממנה עלה כי ללא תמיכתו ועזרתו של המערער לצידה, אין היא מסוגלת לטפל בקטינים, כי התכחשה לנתונים והעובדות כגון ההזנחה הקשה בבית, נוהגה להשאיר את הילדים לבד בבית ונסיבות הוצאת הקטינים ממשמורתה בבית שאן. בית משפט קמא קבע כי המערערת איננה מודעת לליקויים בתפקודה, מתכחשת לקשייה, מתעלמת מחוסר תפקודה והשפעת הדבר על ילדיה ועל ביתה, ואיננה מבינה כלל את הצורך שלה בשינוי. כן הייתה מודעת לכך שלבד אין היא מסוגלת לגדל את ילדיה. על סמך עדותה של המערערת קבע בית משפט קמא כי אין למערערת המסוגלות ההורית להיות הורה ראוי לקטינים, וכי לשם תפקוד הורי מינימאלי היא זקוקה לתמיכה קבועה ויומיומית.

27. בית משפט קמא התייחס לעדותו של המערער בנוגע למערערת, ממנה עלה חוסר תפקודה של המערערת בכל התחומים, הדרדרות מצב הבית והקטינים לאחר שיצא לעבוד, וכי על אף כל מאמציו להביא את המערערת לתפקד, מאמציו כשלו. המערער מודע היה לכך שהקטינים אינם מקבלים מה שהם זקוקים לו מהמערערת, והעיד כי התיאש משינוי בהתנהלותה.

28. בית משפט קמא התייחס לעדותו של המערער ביחס אליו, בה הביע ספקות האם גידול הקטינים על ידו ועל ידי המערערת יהיה לטובתם. מסיבה זו הביע בעבר לא פעם רצון שהקטינים יצאו מהבית. המערער לא התייחס לאחריות שלו כהורה כאשר עזב את הקטינים עם המערערת, כאשר הוא ידע שאיננה מתפקדת. מעדותו נלמד כי הוא מודע לחוסר תפקודה של המערערת, מודע לצורך של הקטינים בהורות טובה ומכילה, אך הטיל ספק ביכולת שלו עצמו להיות הורה טוב לקטינים.

29. בית משפט קמא קבע ממצא עובדתי כי ילדי המערערים לא היו שמורים ומוגנים במקום מגוריהם, וכי אף נראו משוטטים לבד ברחוב ללא מבוגר על אף גילם הצעיר, עניין שבעקבותיו הוצאו ממשמורת המערערים בצו חירום שאושר בהחלטת שיפוטית. בית משפט קמא קבע כי הקטינים חוו חוסר מוגנות, העדר דמות הורית מכילה ותומכת והוזנחו בכל תחומי חייהם, וכי ניסיונות להביא שינוי בקהילה כשלו שוב ושוב והגיעו הדברים לכדי סיכון מידי שהביא להוצאת הקטינים בצו חירום באופן מידי.

30. בנוסף, בית משפט קמא קבע ממצא עובדתי כי מאז הוצאו אחיי הקטינים ממשמורתם, חל שיפור ניכר אצלם, וכי הדבר מעיד שבסביבה תקינה מכילה וראויה יש לכל אחד מהם פוטנציאל



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 29079-02-21 ז' נ' ע'

להתפתח. התנאים הנדרשים לכך לא היו לקטינים בהיותם במשמורת המערערים. החשש לגרימת נזק להתפתחותם של הקטינים אם יישארו במשמורתם של המערערים הינו חשש אמיתי ומבוסס. בנוסף, הבית המונח באופן קיצוני כפי שתיארו העדים שביקרו בבית כולל עדותו של המערער, איננו מקום מגורים ראוי לילד ואינו יכול להוות תשתית להתפתחות תקינה לילד. העובדה כי המערער לא ראתה כל פסול בהתנהגותה ובמצב הבית העידה לדעת בית משפט קמא על חוסר מסוגלות הורית.

31. לאור כל האמור, בית משפט קמא קבע כי החשש לכך שיגרם נזק להתפתחותם של הקטינים אם יישארו במשמורת הוריהם - הוא ממשי.

32. ב"כ המערערים נתפס לפסקה 57 של פסק הדין קמא, בה קבעה כב' השופטת הבכירה בן לוי כי: **"הוכח של-ל' וא' [המערערים – א.א.] אין היכולת להיות הורים טובים דיים לקטינים. החשש לכך שיגרם נזק להתפתחותם של ע' וא' אם יישארו במשמורת הוריהם הוא חשש של ממש".**

33. ודוק, המונח "אם טובה דיה" בה השתמש בית משפט קמא, הינו מונח מוכר וידוע, אותו טבע דונלד וויניקוט, פסיכואנליטיקאי משמעותי ומוכר של המאה ה-20, מממשיכי דרכם של זיגמונד פרויד ומלאני קליין, אשר עסק רבות בקשר שבין האם לתינוק. בתמצית, המונח "אם טובה דיה" בא לתאר אם המאפשרת לילדה להתפתח כיאות. לגרסת וויניקוט, מרבית האמהות הן "אמהות טובות דיין" באופן טבעי.

34. בקביעה העובדתית של בית משפט קמא כי למערערים אין יכולת להיות "הורים טובים דיים" לקטינים, לא עסק בית משפט קמא בחלוקת ציוני איכות, אלא עשה שימוש במונח האמור כפתיח פרפרזי למסקנתו, מסקנה אליה הגיע לאחר התרשמות מקיפה ובלתי אמצעית - כי אין באפשרות המערערים לספק לקטינים תשתית התפתחותית מספקת, וכי קיים חשש ממשי שהשארית הקטינים תחת משמורתם יגרום להם נזק התפתחותי.

35. אין בידי המערערים למחוק את הקביעות העובדתיות שנמצאו על ידי בית משפט קמא בכל האמור לתפקודם כהורים, תפקוד הקטינים ותפקוד אחיהם, וזאת מכוח ראיות ונסיבות עובדתיות רבות ומתמשכות, רק בשל העובדה כי בית המשפט עשה שימוש לשוני במונח מוכר מדיסציפלינה אחרת, על דרך הפרפרזה.

36. בדרך אגב אציין כי בית משפט קמא התייחס לעדותה של ד"ר ו', כי היא רואה בשני המערערים יחד כ"הורים טובים דיים" לקטינים (אך מודעת כי המערער הוא ההורה הפעיל, והמערערת בלעדי אינה יכולה לעשות דבר). נראה כי גם ד"ר ו' עשתה שימוש במונח זה, ואך ברור כי שימוש במונח זה, אין בו כדי לאיין את קביעותיו העובדתיות הרחבות של בית משפט קמא והן קביעותיו המשפטיות המתבססות על חוק הנוער.



בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה

ענ"א 21-02-29079 ז' נ' ע'

37. לאור כל האמור לעיל, עילות הנזקקות של הקטינים לפי סעיף 2(2)(6) לחוק הנוער (טיפול והשגחה) תש"ך-1960, וכן החלטת בית משפט קמא על דרכי טיפול, בדין נקבעו, ואין בידי להתערב בהחלטת בית משפט קמא.

פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ג אדר תשפ"א, 07 מרץ 2021, בהעדר הצדדים.

אספרנצה אלון, שופטת